

Hodnocení hospodářských výsledků podniků s precizním zemědělstvím

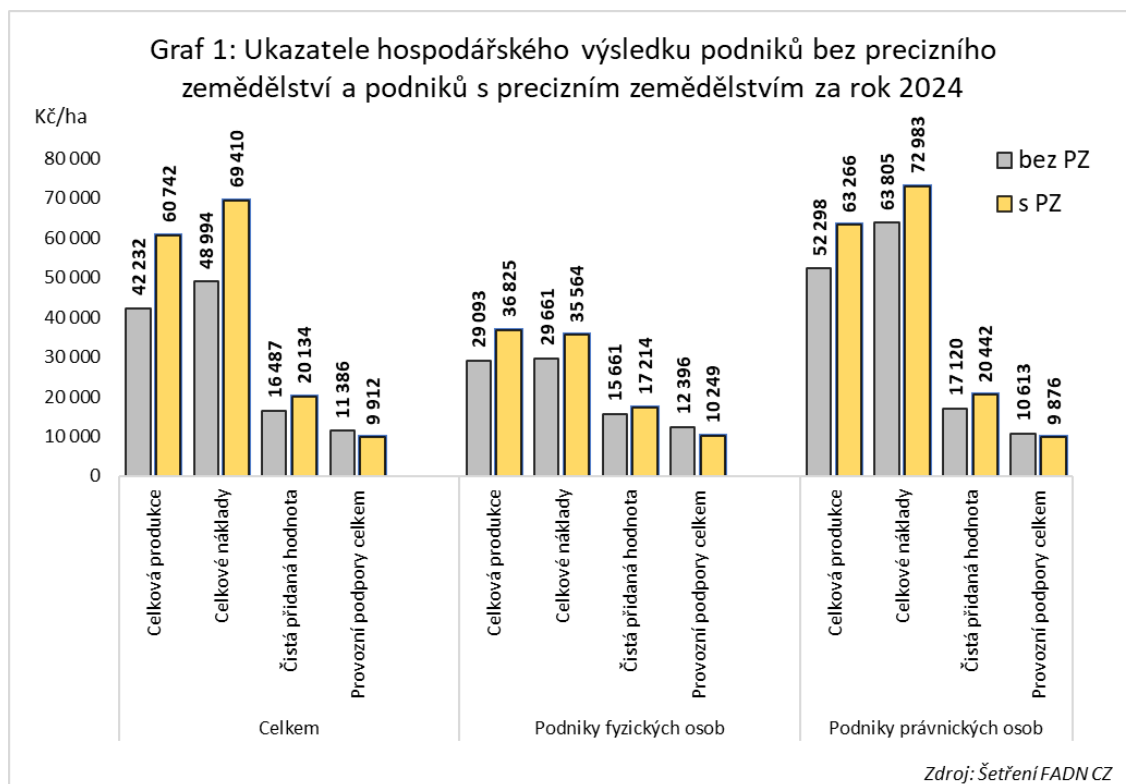
Následující příspěvek byl zpracován na základě dat FADN CZ (Farm Accountancy Data Network). FADN je oficiálním zdrojem informací o ekonomické situaci zemědělských podniků v Evropské unii a každoročně realizuje výběrové šetření hospodářských výsledků komerčně zaměřených zemědělských podniků. Šetření FADN v České republice organizuje Kontaktní pracoviště FADN ČR, které je součástí Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (resortní organizace Ministerstva zemědělství ČR). V současné době se šetření FADN mění na FSDN (Farm Sustainability Data Network), které rozšíří datovou základnu o sociální a environmentální údaje.

Cílem článku je porovnání ekonomických výsledků podniků využívajících technologie precizního zemědělství (PZ) s podniky, které tyto technologie nevyužívají. Následující hodnocení bylo zpracováno na základě dat FADN CZ za účetní rok 2024 a do hodnocení bylo zařazeno 226 podniků využívajících precizní zemědělství, které reprezentovaly 2 011 podniků s PZ v ČR, a 891 podniků bez precizního zemědělství, které reprezentovaly 14 249 podniků bez PZ v ČR. Do hodnocení nebyly zahrnuty podniky výrobního zaměření (VZ) chov prasat a drůbeže z důvodu žádné nebo minimální výměry obhospodařované zemědělské půdy. Podniky spadající do hodnocení byly zařazeny ve výrobním zaměření polní výroba, produkce mléka, smíšená výroba a chov skotu a zvířat zkrmujeících objemnou píci (ZOP).

Produkce

Podniky využívající technologie precizního zemědělství hospodaří intenzivněji než podniky bez PZ, mezi které patří i chovatelé s extenzivním typem hospodaření nebo ekologicky hospodařící podniky. Podniky s PZ dosahují vyšších hodnot celkové produkce přepočtené na hektar zemědělské půdy. V roce 2024 dosáhly hodnoty celkové produkce 60 742 Kč/ha, což bylo o 43,8 % více než podniky bez PZ (42 232 Kč/ha). Vyšších hodnot celkové produkce dosahují podniky s PZ také při rozdělení na podniky fyzických osob (PFO) a podniky právnických osob (PPO). Podniky fyzických osob s PZ vykázaly o 26,6 % vyšší hodnotu celkové produkce (36 825 Kč/ha) než PFO bez PZ (29 093 Kč/ha). U podniků právnických osob s PZ byla hodnota celkové produkce vyšší o 21,0 % a dosáhla hodnoty 63 266 Kč/ha, zatímco PPO bez PZ vykázaly 52 298 Kč/ha.

Po přepočtu celkové produkce na roční pracovní jednotku AWU (Annual Work Unit; 2 000 odpracovaných hodin za rok) podniky s PZ také dosahují vyšších hodnot než podniky bez PZ. V roce 2024 vykázaly hodnotu celkové produkce ve výši 2 883 tis. Kč/AWU, což bylo o 64,5 % více než u podniků bez PZ (1 752 tis. Kč/AWU). Lepší dosažené výsledky podniků s PZ souvisí také se skutečností, že podniky s precizními technologiemi vykazují nižší vstup pracovní síly. V roce 2024 byla u podniků s PZ zaznamenána hodnota ukazatele vstupu pracovní síly přepočtené na plochu (AWU/100 ha) ve výši 2,11 AWU/100 ha, což bylo o 12,6 % méně, než vykázaly podniky bez PZ (2,41 AWU/100 ha). I po rozdělení podniků podle jejich způsobu vedení účetnictví dosáhly podniky s PZ vyšší hodnoty celkové produkce/AWU, konkrétně podniky fyzických osob s PZ 2 042 tis. Kč/AWU (oproti 1 129 tis. Kč/AWU u PFO bez PZ) a podniky právnických osob s PZ 2 958 tis. Kč/AWU (oproti 2 291 tis. Kč/AWU u PPO bez PZ).

Hodnota rostlinné produkce u podniků s PZ dosáhla o 17,2 % vyšší hodnoty než u podniků bez PZ (29 009 Kč/ha oproti 24 747 Kč/ha). Na tento rozdíl měla největší vliv produkce obilovin (+3 747 Kč/ha), olejnin (+1 613 Kč/ha), krmných plodin (+1 493 Kč/ha) a cukrové řepy (+1 478 Kč/ha). Podniky bez PZ naopak vykázaly vyšší hodnotu produkce u zeleniny a květin (+2 701 Kč/ha) a vína a vinných hroznů (+1 195 Kč/ha).

I dosažená hodnota produkce živočišné výroby byla vyšší u podniků s PZ, které v roce 2024 vykázaly o 91,7 % vyšší hodnotu produkce (22 979 Kč/ha) než podniky bez PZ (11 988 Kč/ha). Tento významný rozdíl nebyl způsobený pouze vyšší užitkovostí u podniků s PZ, ale především výrobní specializací podniků. Ve skupině podniků využívajících technologie PZ je významné zastoupení podniků s produkcí mléka, a proto jsou výsledné hodnoty produkce ŽV pozitivně ovlivněny vyšší hodnotou produkce kravského mléka a mléčných výrobků. Podniky využívající technologie PZ dlouhodobě vykazují vyšší roční dojivost než podniky bez PZ, v roce 2024 u nich byla dojivost o 12,4 % vyšší (10 328 l/dojnici) než u podniků bez PZ (9 189 l/dojnici). ČSÚ uvádí za rok 2024 průměrnou roční dojivost 9 574 l/dojnici, i v celorepublikovém srovnání tedy podniky s PZ dosahují vyšších hodnot dojivosti. Skupina podniků s PZ je však spolu s vyšší mléčnou užitkovostí charakteristická také vyššími celkovými náklady, včetně nákladů na krmiva.

Hodnota ostatní produkce byla u podniků s PZ o 59,3 % vyšší než u podniků bez PZ (8 754 Kč/ha oproti 5 497 Kč/ha). Největší vliv na vyšší hodnotu ostatní produkce měly tržby z prodeje energie z obnovitelných zdrojů, protože ve skupině podniků s PZ je větší zastoupení podniků s bioplynovými stanicemi než ve skupině bez PZ.

Náklady

Celkové náklady byly vyšší u podniků využívajících technologie PZ, které za rok 2024 vykázaly náklady ve výši 69 410 Kč/ha, což bylo o 41,7 % více než u podniků bez PZ (48 994 Kč/ha). Nižší úroveň celkových nákladů dlouhodobě vykazují podniky fyzických osob, což je ovlivněno významným zastoupením neplacené práce, která u PFO není v hodnotě celkových nákladů zahrnuta. U PFO i PPO však podniky s PZ vykazují vyšší náklady než podniky bez technologií PZ. U PFO bez PZ byly celkové náklady ve výši 29 661 Kč/ha a u PFO s PZ 35 564 Kč/ha (+19,9 %). PPO bez PZ vykázaly celkové náklady 63 805 Kč/ha a PPO s PZ 72 983 Kč/ha (+14,4 %). Zde je však opět třeba zmínit, že podniky, které využívají technologie PZ, hospodaří intenzivněji než podniky bez PZ, mezi které patří i chovatelé s extenzivním typem hospodaření nebo ekologicky hospodařící podniky.

Podniky využívající technologie PZ vykazují vyšší úroveň odpisů než podniky bez PZ, což je důsledkem lepší technické vybavenosti a vyššími investicemi do strojů a technologií. V roce 2024 byly odpisy u podniků s PZ o 17,8 % vyšší než u podniků bez PZ (6 331 Kč/ha oproti 5 374 Kč/ha).

Jedním ze způsobů, jak vyjádřit efektivitu výroby, je ukazatel podílu nákladů (bez osobních) k produkci. Čím nižší je výsledná hodnota tohoto podílu, tím efektivněji jsou využity vynaložené náklady. Přestože jsou náklady u podniků s PZ vyšší, hodnota podílu celkových nákladů k produkci u nich vychází nižší. V roce 2024 dosáhly podniky s PZ hodnoty tohoto ukazatele 0,91, zatímco u podniků bez PZ byl podíl 0,96. Výsledná hodnota ukazatele tak potvrzuje efektivnější využití vynaložených vstupů u podniků s PZ.

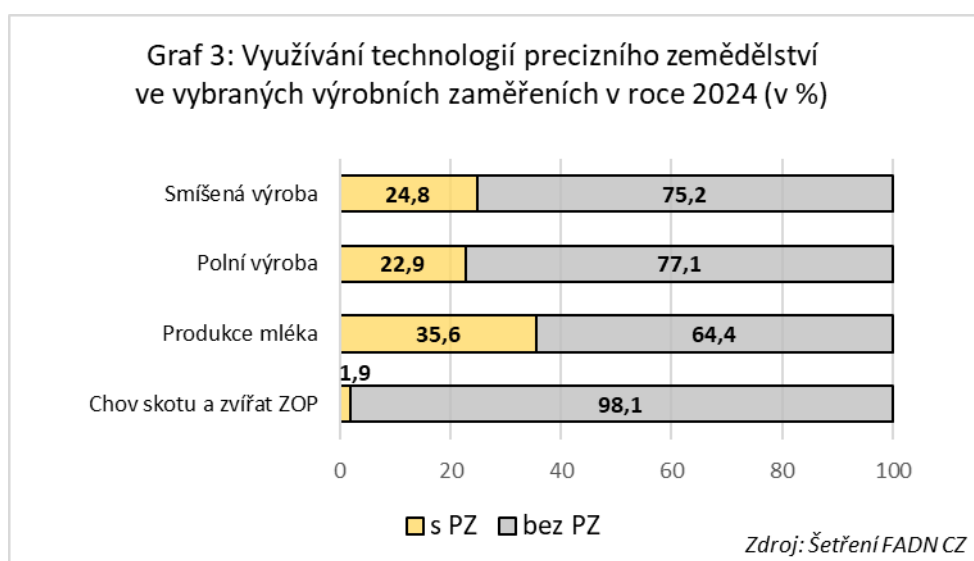
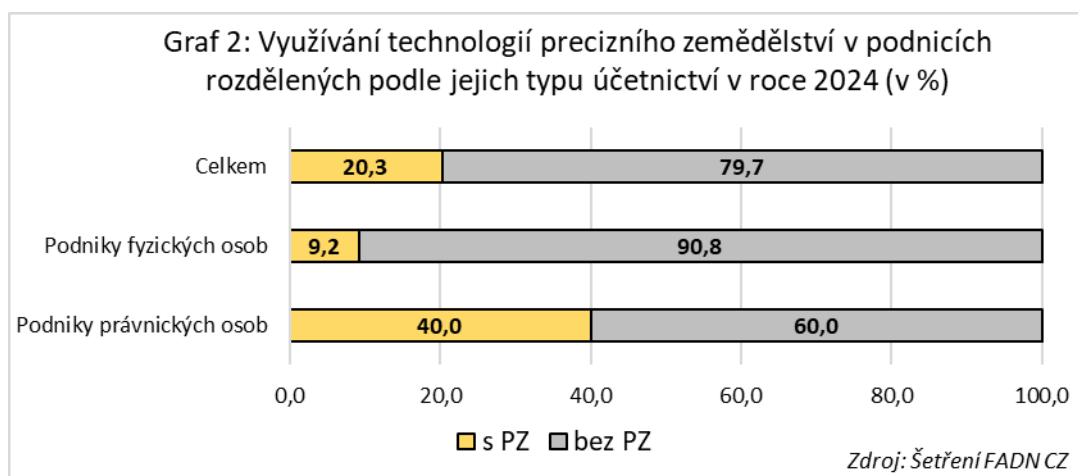
Dotace a podpory

Hodnota čerpaných provozních dotací a podpor byla u podniků s PZ o 13,0 % nižší než u podniků bez PZ (9 912 Kč/ha oproti 11 386 Kč/ha). Rozdílná úroveň dotací byla způsobena specializací podniků, hospodařením v oblastech s přírodními omezeními a environmentálními podporami ve skupině podniků bez PZ, nikoliv využíváním či nevyužíváním technologií PZ. Také zaplacené investiční dotace byly u podniků s PZ nižší než u podniků bez PZ, a to o 41,3 % (316 Kč/ha oproti 537 Kč/ha). Naopak podpory na výrobu energie z obnovitelných zdrojů (OZE), které tvoří významnou část ostatních dotací, byly u podniků s PZ vyšší než u podniků bez PZ. Navíc u nich došlo k výraznému meziročnímu navýšení, protože v roce 2024 byla u části zemědělských subjektů podpora na výrobu energie z OZE znovu poskytnuta formou dotace od OTE (zelený bonus), zatímco ostatním subjektům byla podpora poskytována formou dotovaných vyšších výkupních cen (povinný výkup), stejně jako v roce 2023. Touto změnou došlo v souboru podniků ke zvýšení čerpaných dotací OTE, a to na úkor tržeb z výroby energie z OZE, které spadají do ostatní produkce.

Čistá přidaná hodnota

Čistá přidaná hodnota (ČPH) je dle metodiky FADN hlavním ukazatelem ekonomické efektivnosti hospodaření podniků. ČPH odpovídá celkové produkci po přičtení salda provozních podpor a daní a po odečtení výrobní spotřeby (přímé náklady a ostatní věcné náklady) a odpisů. Dlouhodobě vyšších hodnot ČPH přepočtené na hektar z. p. dosahují

podniky s PZ, v roce 2024 vykázaly o 22,1 % vyšší hodnotu ČPH (20 134 Kč/ha) než podniky bez PZ (16 487 Kč/ha). I u ukazatele čisté přidané hodnoty vztažené na přepočteného pracovníka (ČPH/AWU) dosahují podniky s PZ lepších výsledků. V roce 2024 vykázaly o 39,7 % vyšší hodnotu ČPH/AWU než podniky bez PZ (956 tis. Kč/AWU oproti 684 tis. Kč/AWU u podniků bez PZ).

Závěr

Podniky, které využívají technologie precizního zemědělství, dosahují lepších hospodářských výsledků. Technologie precizního zemědělství jsou více využívány v podnicích právnických osob (Graf 2), které hospodaří intenzivněji, s čímž souvisí nejenom vyšší dosažená celková produkce, ale i vyšší celkové náklady. Při porovnání jednotlivých výrobních zaměření lze konstatovat, že precizním zemědělstvím se v rámci svého výrobního zaměření nejvíce zabývaly podniky VZ produkce mléka, kdy precizní technologie využívalo 35,6 % z nich, ve VZ smíšená výroba používalo precizní technologie 24,8 % podniků a ve VZ polní výroba to bylo 22,9 % podniků (Graf 3). Z porovnání hospodářských výsledků podniků s PZ a bez PZ vyplývá, že využívání precizního zemědělství zlepšuje ekonomickou situaci podniků.

Využívání technologií precizního zemědělství může být cestou k zefektivnění výroby, zvýšení konkurenceschopnosti a rozvoji udržitelného zemědělství.

Více informací k výběrovému šetření FADN/FSDN najdete na webové adrese (<https://fadm.cz/>). Pokud byste se do našeho šetření chtěli zapojit, prosím kontaktujte nás na fadm@fadm.cz. Vámi poskytnutá data jsou pro nás cenná a velmi si vážíme času, který vyplnění dotazníku věnujete, proto je za vyplnění dotazníku vyplácena finanční odměna.

Ing. Martina Döbertová

Kontaktní pracoviště FADN ČR, ÚZEI